2020/1

TEATR

"Кумуш"

"Жулқунбой"

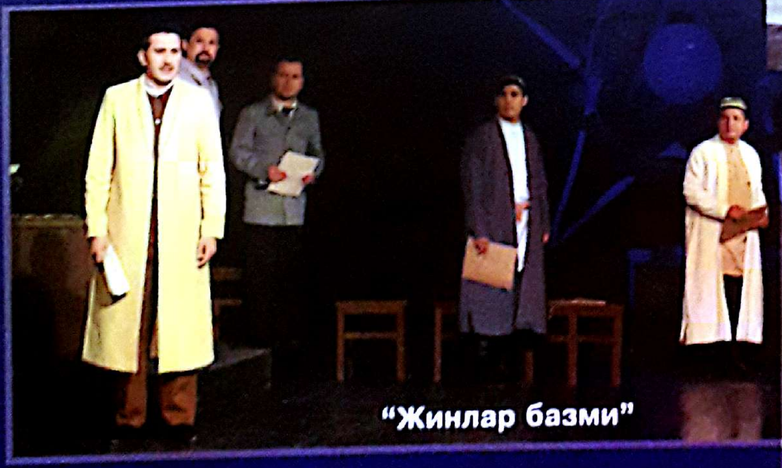

"Жинлар базми"

"Минувшие дни"

Абдулла Қодирий асарлари саҳнада

Scanned by CamScanner

УШБУ СОНДА:

"ЭҲТИРОМ"ГА МУНОСИБЛАР.. 2
АКТЁРЛИК ФАОЛИЯТИДА САҲНА ҲАРАКАТИНИНГ ЎРНИ
Шамсиддин УСМОНОВ.. 4
"МОЗИЙҒА ҚАЙТИБ ИШ КЎРИШ ХАЙРЛИДИР"
Дилдора КАМОЛОВА.. 6
"ЗОЛУШКА" ЎЗБЕК ТИЛИДА...
уҳиба ИСМАТИЛЛАЕВА.. 8
ГАҲИЙ"ГА УЧИНЧИ МУРОЖААТ
хтиёр ОМОНБОЕВ.. 10
ЛБ КЎШКИДА "ҚУШ ТИЛИ"
тима ХОЛБОЗОРОВА.. 11
ИРОҚЧИ — МУСТАҚИЛ ИЖОДКОР"
бар ЭРГАШЕВ.. 12
ТОЙ ОПЕРА ИЖРОЧИСИ ДИЛБАР ЮНУС
ОДИГА НАЗАР
лмурод УЗОҚОВ.. 14
КСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЙ СПЕКТАКЛЬ «ЛАУРА И ЖАКИ»
БРИЭЛЯ АРУ
ола ГАНИЕВА.. 16
ЯХШИЛИК — ОЛИЙ ХИЛҚАТ
Муҳаррам БОЗОРОВА.. 19
"ОҚ ҚУЁННИНГ ҲИЙЛАЛАРИ"
Феруза Шоева.. 20
"ОЛТИН ЖЎЖА"НИНГ МИСИ ЧИҚМАСИН
Шавкат ДЎСТМУҲАММАД.. 21
ДУНЁ ҲАВАС ҚИЛГАН ЎЗБЕК ДОСТОНИ
Бекназар ДЎСТМУРОДОВ.. 22
"ШИРОҚ"
Гулчеҳра САЛИМОВА.. 23
КАМОЛИДДИН БЕҲЗОД НОМИДАГИ
МИЛЛИЙ РАССОМЛИК ВА ДИЗАЙН ИНСТИТУТИ............... 24
БАДИИЙ ТАЪЛИМНИНГ ДОЛЗАРБ
МАСАЛАЛАРИ: МУНТАЗАМЛИК ВА
РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ
Нодирбек САЙФУЛЛАЕВ.. 26
АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН
ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИНИНГ
ГАНЧ БЕЗАКЛАРИ
Равшан ФАТҲУЛЛАЕВ.. 28
МАДАНИЯТДА МУҚИМЛИК ВА ИННОВАЦИОН ЖАРАЁН
Умида УТАНОВА.. 30
БАДИИЙ ОБРАЗНИНГ ФАЛСАФИЙ-ЭСТЕТИК ТАЛҚИНИ
Мамура УМАРХОЖАЕВА.. 32
ЎЗБЕК МИЛЛИЙ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ
МУЗЕЙИ ФАОЛИЯТИ
Камола Нишонова.. 34
ЖАҲОН ТЕАТРЛАРИДА САҲНА БЕЗАКЛАРИНИНГ
ШАКЛЛАНИШИ
Аҳмаджон ОРИНОВ.. 36
РАНГТАСВИР ВА МУСИҚА СИМБИОЗИ
Дилшод АЗИЗОВ.. 38
ТЕАТР ФАОЛИЯТИДА ЛИБОС ДИЗАЙНЕРЛАРИНИ
ЕТИШТИРИШ МУАММОЛАРИ
Эътибор МИРЗАНАЗАРОВА.. 40
ҚЎҒИРЧОҚЛАР МУЗЕЙИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ МАСАЛАСИ
Феруза ҚОБИЛОВА.. 42
ЎЗБЕКИСТОН РАНГТАСВИРИДА ЎЗБЕК КИНО
ВА ТЕАТР АРБОБЛАРИНИНГ ПОРТРЕТЛАРИ
Обиджон АБДУЛЛАЕВ.. 44
МУЗЕЙЛАР РИВОЖИДА ЭТНОГРАФИК
ТОМОШАЛАРНИНГ ЎРНИ
Гулраъно ОРИФЖОНОВА.. 46
СПЕКТАКЛЬ МУВАФФАҚИЯТИДА
ТЕАТР ЛИБОСИНИНГ АҲАМИЯТИ
Шаҳноза ҚОСИМОВА.. 48

8

"ЗОЛУШКА"

ЎЗБЕК ТИЛИДА...

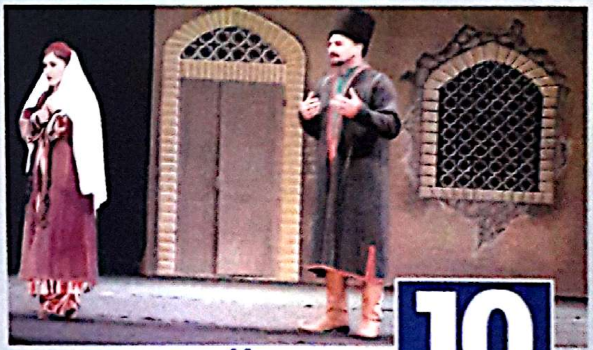

10

"ОГАҲИЙ"га учинчи мурожаат

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЙ СПЕКТАКЛЬ «ЛАУРА И ЖАКИ» ГАБРИЭЛЯ АРУ

16

Scanned by CamScanner

МУЗЕЙЛАР РИВОЖИДА ЭТНОГРАФИК ТОМОШАЛАРНИНГ ЎРНИ

Гулраъно ОРИФЖОНОВА,
Камолиддин Беҳзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти таянч докторанти

Бугунги кунда жаҳоннинг етакчи музейлари томошабинлар аудиториясини жалб этишда, музей коммуникациясининг самарадорлигини оширишда театрлашган томошалардан унумли фойдаланаяпти. Этнографик музейларда бу каби томошалар, шоу дастурлар ҳамда музей фестивалларини ташкил этиш анъанага айланиб бормоқда.

Жумладан, “Ереван” этнография музейи ҳосил байрамларига бағишланган этнографик дастурлардан ўз амалиётида кенг фойдаланиши билан бошқа музейлардан ажралиб туради. Масалан, тут пишадиган мавсумда “Тут байрами” ташкил этилади. Бунда этнография музейига халқ усталари таклиф қилинади ва улар томошабинлар кўз ўнгида ўз ижод намуналарини кўрсатади. Музей ҳовлисида экспонатлар асосида томошабинлар томонидан интерьер кўринишлари яратилади. Бундан ташқари, миллий байрам саналган “Навасард”да – кузги Янги йилга бағишланган театрлашган томошалар, халқ ўйинлари, айтишувлар, мусиқа ва рақслар, “Амбарцум” (меърож – Исо пайғамбарга бағишланган насронийларнинг диний байрами)да эса диний ўйинлар, фол очиш, хоровод (доира бўлиб, ашула айтиб ўйналадиган қадимги халқ ўйинлари)дан иборат дастурлардан кенг фойдаланилган. Музейда уюштирилган бу каби этнографик дастурларда иштирок этиш учун Арманистоннинг барча ҳудудларидан томошабинлар келади[1].

Доимий экспозицияда анъанавий этнографик мавзуни намойиш этиш (моддий маданият предметларини кўрсатиш, ҳунармандчилик технологияларининг намойиши, фольклор жамоалари дастурлари) бугунги кунда долзарб бўлиб қолмоқда. Бу каби мавзулар гуруҳ машғулотларини ўтказиш жараёнида ўқитувчилар, талабалар ва мактаб ўқувчиларига мурожаат қилишади. Якка тарзда ташриф буюрувчилар кўпроқ доимий экспозицияга қизиқиш билдиради.

Этнографик музейларнинг ижтимоий-маданий вазифалари кўпинча музей педагогикаси йўналишида яққол намоён бўлади[2]. Шу ўринда музей педагогикаси тушунчасига тўхталиб ўтиш лозим. Музей педагогикаси музейшуносликнинг янги соҳаси бўлиб, унинг асосида музей шароитида маданий-маънавий ёдгорликларни келажак авлодга етказишга йўналтирилган илмий-амалий фаолият ётади.

Этнографик музейларда барча ёшдаги томошабинларга мўлжалланган ҳар бир бўлим учун алоҳида ишлаб чиқилган дастурлар мавжуд. Масалан, Санкт-Петербургдаги машҳур “Кунсткамера” музейида турли географик ҳудудларни акс эттирган бўлимларга мос театрлашган кўринишлар яратилган. Шундай дастурлардан бири 5-10 ёшгача бўлган болалар

Scanned by CamScanner

ўртасида ўтказилиши мўлжалланган бўлиб, ушбу Ҳиндистон бўлими этнографиясини яхши тушуниш мақсадида, қиз болаларга сарилар кийдирилади, пешоналарга хол суртиб, ўрилган сочларига чамбар тақилади. Ўғил болаларга ҳам ҳинд миллий кийимлари кийдирилади. Шундан сўнг, кичик ҳинд миллий чолғуларини кўтарган йигитлар уларни чалишади, қизлар эса рақс тушган ҳолда Ҳи[illegible]дистон санъати билан бевосита яқиндан тани[illegible]ишади. Мусиқа садолари махсус мосла[illegible] орқали эшиттирилади. Ёш болаларда [illegible]ди ўзи ижро этаётгандек таассурот у[illegible]и. Катта ёшдаги томошабинлар учун [illegible]й андрогогикаси дастури ишлайди. Ула[illegible]енди", яъни қўлларига хина қўйиш марос[illegible] иштирок этишлари мумкин.

Россия эт[illegible]рия музейида ҳам музей педагогикаси [illegible]нида қизиқарли дастурлардан кенг фо[illegible]нилади. Жумладан, кичик ёшдаги бол[illegible] учун рус халқ эртаклари асосида му[illegible]едагогикаси дастурлари яратилган. Я[illegible]олаларга чол, кампир, товуқ, сичқон образ[illegible] мос кийимлар кийдирилади. Бу жараёнд[illegible]иллий либослардан, рус халқининг анъ[illegible]ий турмушини акс эттирувчи интерьер ва уй-рўзғор буюмларидан фойдаланилади. Бу ка[illegible] эртаклардан фойдаланилган дастурлар болаларда миллий қадрият, анъанавий турмуш тарзи ҳақидаги тасаввурларни шакллантиради. Этнографик предметлардан фойдаланиш эса музей экспозициясини ўрганиш кўникмасини пайдо қилади.

Этнографик музейларда кичик ёшдаги ўқувчилар учун воқеаларга ижодий ёндашиш, фантазия қилиш, ўзига таниш бўлган образлар орқали эртаклар тўқиш усулларини ҳам қўллаш мумкин. Уларни воқеа ва ҳодисаларга нисбатан эътибори муқим ва мустаҳкам бўлмаслигини ҳисобга олиб, кўпроқ воқеалардаги қаҳрамонлар билан биргаликда айнан шу муҳитга тушиб ҳаракат қилиш, ҳис этиш имконини яратиш керак. Шу билан бирга, улар картинада тасвирланган табиатнинг кўриниши ёки қаҳрамоннинг ҳолати ва ҳис-хаяжонларига катта эътибор беришади. Шунингдек, муҳокама қилиш ва шахсий фикрларини билдира олади[3].

Мактаб ёшидаги болалар учун музей экспонатлари асосида тайёрланган бошқотирма – квест ташкил этилган. Умуман, Россия музейлари тажрибасида мактаб ёшидаги болалар учун барча музейлар ўз квестларини яратган. Бу фанларни ўзлаштиришда ҳам муҳим аҳамият касб этади. Россия этнография музейида катта ёшдаги инсонлар учун ҳам музей андрагогикаси доирасида дастурлар мавжуд.

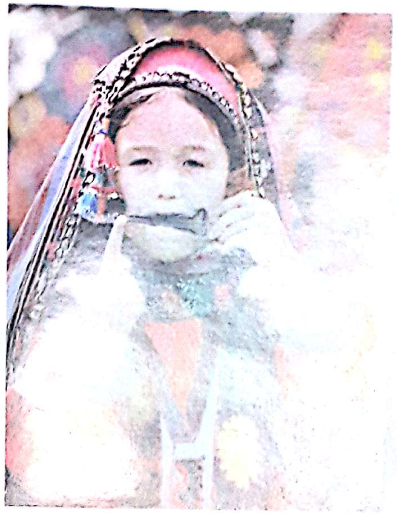

[illegible] Маросим [illegible]раънана. [illegible] либослардан фойдалан[illegible] [illegible]р иштирокчиларни қадри[illegible]лар била[illegible]тиради.

Бугунги кунда жаҳоннинг кўплаб этнографик профилга эга музейлари ўз фаолиятида музей педагогикаси ва андрагогикасига оид бу каби дастурларни кенг қўллайди. Бухородаги "Бой савдогар хонадони" музейида "Гаворабандон" ҳамда "Саллабандон" номли икки этнографик дастур мавжуд. Музейга ташриф буюрувчилар бухороликлар турмуш тарзида кенг қўлланилувчи чақалоқни бешикка белаш маросими – "Гаворабандон" ҳамда бу ҳудудда кенг тарқалган аёл бир ёки икки фарзанд кўрганидан сўнг ўтказиладиган салла ўраш маросими – "Саллабандон" одати билан яқиндан танишишлари мумкин.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, ҳозирда бутун жаҳонда тўйлар учун фотосессия уюштирилади. Кўплаб ёш жуфтликлар айнан музейга қадимий образларда, анъанавий тўй костюмларида суратга тушиш учун ташриф буюради. Жумладан, юртимиздаги "Темурийлар тарихи" музейи интерьери ҳам кўплаб келин-куёвларни айнан мазкур музейда эсталик фотосессиясини яратилишга сабаб бўлмоқда. "Ўзбекистон амалий санъат ва ҳунармандчилик тарихи" Давлат музейининг интерьери ҳам бу музейга келин-куёвларнинг ташрифини оширмоқда. Ўзбекистон музейлари ҳам ўз фаолиятида музей андрагогикаси дастурларини имкониятларидан келиб чиққан ҳолда қўллаши лозим. Бу музей маркетинги ривожланишига асос бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Пикичиян. Р. Этнографические музеи сегодня. Антропологический форум № 6. – С. 81.
2. Кузьмина. Е.Е. Роль музея в решении этнических проблем (анализ исторического опыта) / Музей и этнология. – М.: MUSEUM PRO, 1997. – С. 22.
3. Исмаилова. Ж.Х., Нишанова К.С., Муҳамедова М.С. Музей ва жамият (дарслик). – Т.: Chinor ENK, 2015. – Б. 121.